

ספר כתר מלכות

חידושים וביאורים בעניני
• מסכת חולין •

העור והרוטב • הזרוע והלחיים
ראשית הגז • שלוח הקן

מאת

אלימלך רחום באאמו"ר הרב דב שליט"א ליבינסטיין

לכל עניני הספר:

משפחת ליבינשטיין

221 Williams Street

Lakewood NJ

732.370.1712

משפחת ליבינשטיין

71 Shelley Lane

Lakewood NJ

732.364.7048

נערך ע"י

הרב יעקב אריה לונדינסקי

732.628.5133



מכון עלה זית

עריכת ספרים מרישא עד גמירא

publish@alahzayis.com | 732.513.3466

FAX: 732.865.7002 | 732.387.7841

הסכמת הרה"ג רבי מלכיאל קוטלר שליט"א

בע"ה

RABBI ARYEH MALKIEL KOTLER
BETH MEDRASH GOVOHA
LAKEWOOD, N.J.

אריה מלכיאל קוטלר
בית מדרש גבוה
לייקוואוד, נ. ד.ז.

חבה יתירה בלבה של הנפש העמלה בתורה לזה

היחיד הבוחר בתורה הנתנה לעם ישראל למורשה.

(אגרות חזון איש ח"א מכתב ו')

אפריון נמטי' ליקירנו מוהרה"ג ר' אלימלך רחום ליבינשטיין שליט"א, נטע נאמן ונעמן אשר בחצרות התורה נשתל ופרח לתפארת, דמות של בן ישיבה בכל הליכותיו, ובן עליה חקוק בנשמתו, זכה ללבן ולהבהיר מתוך עמל ויגיעה סוגיות שבש"ס, להעלות על שלחן מלכים מאן מלכי רבנן מפרי עמלו ויגיעתו, חידושי תורה יקרים מאירים ומשמחי לב המיוסדים על יסודות נאמנים ואיתנים, חידושים ועיונים בסוגיות חמורות.

חביבות מיוחדת ליקירנו שליט"א אשר בו נתמזגו היששכר והזבולון, בהיותו עסוק בעולם המעשה לא מרפה משקידתו בתורה, וצולל למעמקים להעלות פנינים יקרים, עדות נאמנה כי עמלה של תורה אינה חוזרת ריקם.

יתברכו מעיינותיו המפכים להמשיך בעבודתו הק', להגביר בלימוד התורה בבריות גופא ונהורא מעליא ורוב נחת ושמחה כל הימים, יפוצו מעיינותיו חוצה להגדיל תורה ולהאדירה.

הכו"ח לכבוד התורה ועמלי

ט' טבת תשפ"ב לפ"ק

אריה מלכיאל קוטלר
בית מדרש גבוה

ארי' מלכיא' קוטלר

בלאאמו"ר הגריח"ש זצוק"ל

RABBI YERUCHIM OLSHIN
BETH MEDRASH GOVOHA
LAKEWOOD, N.J. 08701

בע"ה

ירוחם אלשיך
בית מדרש גבוה
לייקוואוד, נ.ד.

בס"ד

יום ה' פרשת ויגש תשפ"ב

שמחתי מאד לראות הספר הנפלא שחיבר ידיד נפשי היקר והנכבד הר"ר אלימלך רחום ליבענשטיין שליט"א, חיבור מלא על הלכות המועדים ועניני מקדש משכן וכליו, חידושים ערבים ונחמדים מאד, אשר נאמרו ונכתבו בטוב טעם ודעת בשכל זך וישר, וניכרת בהם רוב עמילותו ויגיעתו העצומה לברר וללבן כל דבר ודבר.

האמת אגיד כי נשתוממתי על המראה, איך זכה ידידי שבתקופה שהיו כנוסים כולם בתוך ביתם במשך חולי הקראנא, רחש לבו לחזור וללבן חידושי תורתו בעיון רב ולקובעם בדפוס.

והנני לברכו שיתקבל ספרו בחיבה בעולם התורה, וחפץ ה' בידו יצליח להוציא לאור שאר חידושי הרבים, ויזכה לישב באהלה של תורה ולהגות בתורתנו הקדושה, ללמוד וללמד מתוך מנוחת הנפש והרחבת הדעת ונחת ושמחה כל הימים.

הכ"ח לכבוד התורה ולומדיה

ירוחם אלשיך

הסכמת הרה"ג רבי אברהם ברומברג שליט"א



ישיבה שער התלמוד
YESHIVA SHAAR HATALMUD

הרב אברהם דוב הלוי ברומברג, ראש הישיבה
הרב מנחם מינק, ראש המתיבתא

יום א' טט-י"ב תשע"ב

הצא איש מהיר במלאכתו לפני מלאכים יתיצב, הרב אלימלך רחום ליבענשטיין שליט"א נכבד נחנך זצ"ל וז"ל
"בית גרינאט" ונתן את הקצצה לבונה לקבוצת שני חלוצי העיר בשנות השלושים
וביזמן שבו שלם את חובותיו המדעיים עם חבורת חוקרים העיר בשנות השלושים
וזמנים בשבט יש גורמים אל העם, וזאת הענינה בשיח של ימים אלו.
דגשו שאלוהים עמ' המים בספר שלם את תפלה "והי וכן שזירה גורמים
בגורם אלו עומד רג' הש"ב וזכרון חלוצי וזאת הענינה בשיח של ימים אלו.

הכירב / אורם לבונה חלוצי וזמנים
ולבונה חלוצים חלוצי חלוצי וזמנים
לבונה חלוצי חלוצי חלוצי וזמנים

ADDRESS 1951 New Central Ave. Lakewood, NJ 08701 MAILING ADDRESS P.O.B. 451 Howell, NJ 08701
PHONE 732.942.3900 FAX 732.942.3901 EMAIL office@yshnj.org

יום ג' פרשת ויצא תשפ"ב

חזיתי איש מהיר במלאכתו לפני מלאכים יתיצב, הרב אלימלך רחום ליבענשטיין שליט"א, נדבה רוחו
לנצל הזמן "בימי הקראנא" והפך את הקללה לברכה לקבוצת זמנו ללמוד תורה בעיון, ובידו ספר שלם על
הלכות המועדים גם לרבות חידושי תורה בסוגיות שונות.

ועיינתי בו ואפס קצהו ראיתי, ואמינא שעלתה בידו לחדש חידושי תורה נכונים ונכוחים אמורים בשכל
ישר קרובים אל הפשט, וראוי להפיצם בישראל שיהנו רבים לאורם.

עכשיו שהוא עומד לפני מלכים בספר שלם, אני תפלה "יהי רצון שיזכה להוציאם בקרוב לאור עולם וה'
הטוב יעזרהו ללמוד ולחדש עוד חידושי תורה ולהפיצם בישראל".

הכותב וחותם לכבוד התורה ולומדי

ולכבוד המיקרים זמנם לתורה ולעבודה

אברהם דוב בהר"ד יונה הלוי ברומברג

ההסמכה ניתן לכתר מילכות - מועדים, ונדפס שוב ברשות

תוכן ענינים

פרק העור והרוטב

- סימן א + טומאת אוכלין בשוחט בהמה טמאה לעובר כוכבים ומפרכסת.....א
- סימן ב + בענין טומאת אוכלין בבהמה מפרכסת.....ב
- סימן ג + ענין יד ושומר לטומאה.....ג
- סימן ד + עוד בענין ידות.....ד
- סימן ה + בענין צירוף שני חצאי זיתים לטומאת אוכלין.....ה
- סימן ו + דין בריה לענין טומאה.....ו
- סימן ז + בענין לצאת יד"ח במצה שהמחה וגמעה.....ז
- סימן ח + טומאת אוכלין בבשר שפלטתו סכין.....ח
- סימן ט + חצי זית לענין קבלת טומאה.....ט
- סימן י + בענין גידין שסופן להקשות לגבי טומאת אוכלין.....י
- סימן יא + בגד עור שנשאר בו כדי מעפורת.....יא
- סימן יב + טהרת תנור ע"י שבירה.....יב
- סימן יג + שני חצאי זיתים שתחבן בקיסם לענין טומאת נבלות.....יג
- סימן יד + יסוד דין טומאת אהל.....יד
- סימן טו + בענין מאהיל כנוגע בטומאה רצוצה ובטומאת אהל.....טו
- סימן טז + בענין סתימת חלון לחצוץ בפני הטומאה.....טז
- סימן יז + גדר דין טומאה באבר מן החי.....יז
- סימן יח + צירוף שיעור כביצה לענין טומאת אוכלין.....יח
- סימן יט + באיבעית רבה בבהמה בחייה לענין שתעשה יד לאבר.....יט
- סימן כ + בגדר דין ידות הטומאה.....כ

פרק הזרוע והלחיים

- סימן כא + זכות הכהנים במתנות כהונה לאחר שהורמו צז
- סימן כב + גדר דין מתנות עניים לאחר הפרשתו קב
- סימן כג + זכות הכהנים בחזה ושוק קו
- סימן כד + בענין חיוב תשלומין בבעה"ב שאכל מעשרותיו טבלים לאחר הרמה קיא
- סימן כה + בהחיוב לעשר באנסו בית המלך גרנו בחובו קיט
- סימן כו + בחיוב משתרשי ליה באנסו בית המלך גרנו קכב
- סימן כז + בדין כהן חלל במתנות כהונה קכח
- סימן כח + בת כהן באכילת תרומה קלב
- סימן כט + בחיוב כהן טבח במתנו"כ ובדין ישראל שאשתו כהנת קלז
- סימן ל + שיטת רבי יוחנן באוכל מבהמה שלא הורמה מתנותיה קמג
- סימן לא + מתנות כהונה לכהן שאינו מודה בעבודה קמח
- סימן לב + בסוגיא דכהנא דחטיף מתנתא קנג
- סימן לג + נטילת מתנו"כ לאחזוקי נפשיה בכהני קנו
- סימן לד + בפלוגתת רב יוסף ורבא בזכיית מכירי כהונה למאן דאפשר ליה קס
- סימן לה + יסוד הזכייה למכירי כהונה במתנות קסז
- סימן לו + בשיטת הירושלמי בספק מתנות עניים קעב
- סימן לז + בדין עני ורש הצדיקו במתנות כהונה קעז
- סימן לח + "טרם יקראו ואני אענה" קפג

פרק ראשית הגז

- סימן לט + בדין משתרשי ליה בראשית הגז קפז
- סימן מ + שיטת הרמב"ם לגבי הפרשה בראשית הגז קצ
- סימן מא + בענין ראשית הגז במוקדשין קצו

- סימן מב ♦ בדין הפרשה בראשית הגז.....רב
- סימן מג ♦ בענין נתינת מתנו"כ בחו"ל.....רז
- סימן מד ♦ בענין ראשית הגז בטריפה.....ריב
- סימן מה ♦ בענין מצות נתינה בראשית הגז.....ריח

פרק שלוח הקן

- סימן מו ♦ בפטור מוקדשין בשלוח הקן.....רבג
- סימן מז ♦ במיעוטא דפרט למזומן לענין האם.....רכח
- סימן מח ♦ בדברי הרשב"א במיעוטא דמוקדשין בשלוח הקן.....רלד
- סימן מט ♦ שיטת החות יאיר ביסוד מצות שילוח הקן.....רלט
- סימן נ ♦ פטור מזומן כשזכה בקן לאחר שהפקירו.....רמד
- סימן נא ♦ קיום מצות שלוח הקן בהפקיר מקום הקן.....רמט
- סימן נב ♦ בטעם מצות שלוח הקן.....רנג

~ הקדמה ~

אמרו רז"ל בפרק העור והרוטב (קכו.), 'כל שיש ביבשה יש בים חוץ מן החולדה, אמר ר' זירא מאי קראה, האזינו כל יושבי חלד' (תהלים מ"ט), ופירש רש"י יושבי חלד, 'יושבי הארץ, שהוא מקום מיושב לחולדות'. ועל דרך זה איתא לחד מאן דאמר בירושלמי שבת (פי"ד ה"א), 'כתיב שמעו זאת כל העמים האזינו כל יושבי חלד... למה הוא מושל כל באי העולם בחולדה, אלא לפי שכל מה שיש ביבשה יש בים, הרבה מינים בים מה שאין ביבשה, ואין חולדה בים'.

המשורר קורא אל האדם 'תושב היבשה' להאזין אליו – ומתארו 'יושבי חלד', כי כל המינים הן תושבי היבשה והים, ואילו מין החולדה מושבו ביבשה לבד לפיכך נקראת על שמו, כי 'לו' נתקן לבית. אולם הדברים נפלאים, כי הלא גם מין האדם אין לו חיות ומושבו כי אם ביבשה, והאיך יתכן שנקראת היבשה על שם שהוא מקום מושבו של החולדה, ולא על שם שהוא מקום ישובו של מין האדם שהוא 'תפארת הבריא'.

אבל האמת יורה דרכו, שאין האדם 'תושב' היבשה כי כל העולם מקומו, שהרי הכל נברא בשבילו ומתקיים על ידו. כמו שאמרו רז"ל, 'אילמלא תורה לא נתקיימו שמים וארץ, שנאמר, אם לא בריתי יומם ולילה חוקת שמים וארץ לא שמתי' (פסחים סח:). וידועים דברי נפש החיים (שער ד' פי"א), 'ומאז שנשתלשלה וירדה... כל חיותם וקיומם של כל העולמות הוא רק על ידי הבל פינו והגיונינו בה, והאמת בלתי שום ספק כלל, שאם היה העולם כולו מקצה עד קצהו, פנוי ח"ו אף רגע אחד ממש מהעסק והתבוננות שלנו בתורה, כרגע היו נחרבים כל העולמות עליונים ותחתונים והיו לאפס ותוהו חס ושלום, וכן שפעת אורם או מעוטו ח"ו הכל רק כפי ענין ורוב עסקנו בה'. והרי בצדק תיאר המשורר היבשה על שם החולדה ואמר, 'האזינו כל יושבי חלד'.

ולפי זה, מתיישב גם השאלה 'למה' משתמש המשורר בתואר 'יושבי חלד'. שהרי תוכן הקאפיטול (מ"ט) היא, להפחית בעיני האדם הבלי עולם הזה שלא יקח ממנה כמותו כלום, ולעודדו, ליתן מגמתו אל עניני רוחניים החיים וקיימים עמו לעולמי עד. לפיכך, בחר המשורר לטפח האדם על פניו לאמר, דע והבן, שהיבשה היא מושב החולדה לבד – לא האדם. כי מושב האדם מכיל הרבה יותר מן היבשה, כי הוא מעותד למעשים רוחניים המשפיעים חיות אל כל העולם כולו. ואף שלא ניכר לעין האדם תוצאות מעשי הרוחניים – יודע תדע כי פעולתם גדולה. וממה שאתם נקראים 'יושבי חלד' תתיישב

~ הקדמה ~

דעתך גם בזה, שהרי מתואר זה מתבטא שחי וקיים במציאות העולם הרבה יותר ממה שנראה לעין, כי יש ים גדול המכיל עולם מלא – כל שיש ביבשה – אשר לא ידוע לעין האדם.

ובכן, אודה ה' מאוד בפי ובתוך רבים אהללנו על שזיכני ליתן מגמתי בעסק התורה – לעמול ולהגות בה, ולהעלות חידושים עלי ספר על הפרקים שבסוף מסכת חולין – העור והרוטב, הזרוע והלחיים, ראשית הגז, ושילוח הקן, ולהוציאם לאור עולם. ואפרוש כפי קמיה בתפילה, שכשם שעזרתני לבוא עד הלום כן תעזורני להוציא לאור עולם יתר מחידושי על שאר המסכת, ללמוד וללמד לשמור ולעשות ולקיים את כל דברי תלמוד תורתך באהבה. שם הספר 'כתר מלכות' יש בו רמז לשמי אלימלך וגם לשם אשתי פנינה כי תפארת כל כתר תלוי על הפנינים שבה. גם, יש בה רמז דרך גימטריא, שכתר מלכות עשה"כ עולה לאלימלך רחום בן דב ופנינה ליבינשטיין.

מרגיש אני חובה נעימה להזכיר אלו אשר למדתי אתם סוגיות אלו בעיון רב, ולהביע תודתי אליהם כי ודאי השפעתם טבועה בדפי הספר. פרק העור והרוטב למדתי יחד עם בני בכורי הרה"ג ר' יוסף ישראל ליבינשטיין שליט"א, ראש חבורה, בית מדרש גבוה לייקוואוד, ור"ם בישיבה גדולה שער התלמוד (טשערי הי"ל). פרקים, הזרוע והלחיים, וראשית הגז, למדתי במשך הרבה שבתות עם הרה"ג ר' יעקב חיים שטיין שליט"א, בעמ"ח סדרת ספרים 'עקבי חיים', נכד ותלמיד להרה"ג ר' פסח שטיין זצ"ל ראש ישיבה ישיבת טלז. פרק שילוח הקן למדתי עם הרה"ג ר' יוסף ברוך הלוי רייכנבך שליט"א, ראש הכולל – כולל זכרון אליהו (שיקאגו). ונטפל אליהם, אזכיר הרה"ג ר' יעקב בערקאוויטש שליט"א על אשר עבר על חלק הטהרות שבפרק העור והרוטב והעיר בו הערות נכבדות. יהי רצון שיזכו כולם עם נוות ביתם להתברך בכל מילי דמיטב, ושימלא ה' כל משאלות לבם לטובה.

זכיתי להיות נמנה בין מתפללי בית המדרש דסומיט קורט אשר תחת הנהלת הרב החשוב מוריני הרב ר' יעקב הכהן כ"ץ שליט"א. ואין די מילים להביע תודתי להרב שליט"א – אשר אני מכיר מכבר משיבת טלז – על כל הטובה אשר עשה ועושה עמדי. הרב שליט"א מעלה ומרומם הקהילה באופן נפלא, ומשרה בבית המדרש רוח טהורה של תורה ותפילה. ויהי רצון שישלח לו הבורא ברכה והצלחה בכל מעשה ידיו, וימשיך להשפיע עלינו לאורך ימים ושנים טובים.

~ הקדמה ~

אכיר טובה להאי בית אולפנא רבתא, בית מדרש גבוה ד'לייקוואוד, אשר בה למדתי סוף ימי בחרותי ואחר חתונתי. ובהיום קבעתי מקומי שם – ללמוד סדר שני עם בני הרה"ג ר' מאיר אלחנן ליבינשטיין שליט"א ראש חבורה, בית מדרש גבוה, תחת ראש חבורת וואודלייק הרה"ג ר' משה שטיין שליט"א. אשגר ברכתא קמיה ראשי הישיבה, הרה"ג ר' אריה מלכיאל קוטלר שליט"א, והרה"ג ר' ירוחם אלשין שליט"א, והרה"ג ר' דוד שוסטאל שליט"א, והרה"ג ר' ישראל ניומאן שליט"א. ימים על ימי מלכים תוסיפו, ויתברכו ממעון הברכות לכל מילי דמיטב. ויזכו להמשיך עבודתם הקדושה להגדיל תורה ולהאדירה, לאורך ימים ושנים טובים. גם עלי להכיר הרה"ג ר' משה חיים כהנא שליט"א, רב, ד'קהל אור יואל מאיר – וכל שכונת וועילאמס סט', אשר נהנתי מאוד משיעוריו הנפלאים בסוגיות דבשר בחלב, אשר מסר לאחרונה לחבורתו החשובה בבית מדרש גבוה.

אודה לה' על שזכיתי ללמוד בישיבה גדולה דטלז קליבלאנד, וקיבלתי הרבה מרבי הרה"ג ר' דוד בארקין זצ"ל. גם זכיתי לשמוע שיעורים מראש ישיבת טלז שיקאגו הרה"ג ר' אברהם חיים לוין זצ"ל. אודה לה', על זכות הנדירה להתקרב עם הרה"ג ר' אברהם דב ברומברג שליט"א, ראש ישיבה, ישיבת שער התלמוד (טשערי הי"ל), ולמדתי ממנו הרבה. וגם על הזכות להתחמם מאור הרה"ג ר' ישראל עהרליך שליט"א, ראש ישיבה, ישיבת משכן התלמוד.

אין מילים בפי להביע תודתי עוד הפעם להעורך המופלא הרה"ג ר' יעקב אריה לונדינסקי שליט"א, תלמיד חכם עצום ואיש נעים המדות. הוא עמל ויגע על חידושי, חקר ובירר – איזן ותיקן, שיצא כל חידוש לאמיתו, ושסידרת הדברים ויופי הלשון תהיו קל ונעים לקורא. הרב יעקב אריה שליט"א השקיע כוחות כבירים ממש והצליח במלאכתו במצוין מאוד, והנני מברכו שיזכה לאורך ימים בימינו ובשמאלו עושר וכבוד, ואך טוב וחסד ירדפהו – עם כל משפחתו – לאורך ימים ושנים.

גם אין לי די מילים להודות לבני בכורי הרב יוסף ישראל נ"י, על שעומד בראש המפעל ומתעסק בכל ענייני הספר. הוא משקיע לב ונפש לחזור על החידושים ולהעיר עליהם, וטורח הרבה להשגיח מרישא עד גמירא שיצא הספר ברוב פאר והדר. ישלם ה' פעלו, ויזכה הוא עם נוות ביתו להרבה ברכה והצלחה וכל מילי דמיטב, ויראו הרבה נחת מצאציהם לאורך ימים ושנים טובים.

~ הקדמה ~

מה אשיב לה' על שנתן חלקי במשפחת הורי הגדולים, אבי מורי שליט"א ואמי מורתי תליט"א, אין מילים להביע רגשי תודה על כל מה שטרחו בעדי ברוח ובגשם. ויהי רצון שיראו הרבה נחת ממני מכל צאצאיהם ומכל משפחתם לאורך ימים ושנים טובים. ואודה לה' על שהכניסני להבית הנעלה של חמי וחמותי, משפחת הרב ר' אברהם יהושע הכהן כהן שליט"א, מלפנים רב דקהל צעירי ישראל – דבלובערי היל (מאנסי), ולפנים ממנה בקהל יונג איזריל ד'קנארסי (נוי יארק). ויהי רצון שיראו הרבה נחת מכל צאצאיהם ומכל משפחתם לאורך ימים ושנים טובים.

עוד עלי להזכיר, הרה"ג ר' יצחק אייזיק סנדר זצ"ל מחשובי תלמידי חכמים המפורסמים בשיקאגו, ומחבר ספר בית שרגא ועוד, ויתבלחט"א אשתו מרת נחמה סנדר, שקרבוני בימי נעורי כבן בית. השפעתם הטובה מלווה אותי מאותן שנים עד היום הזה.

כשאזכיר בני וחתני מתאים להביא דברי רו"ל ומתלמידי יותר מכולם (תענית ז, א), שמהם למדתי הרבה יותר מכולם. והם באמת תלמידי חכמים מופלגים, ויה"ר שימשיכו בדרכם לעלות מעלה מעלה בתורה ועבודה. ואני מכיר טובה על הכל – להם ולמשפחותיהם – לבני בכורי הרב יוסף ישראל ליבינשטיין ומשפחתו, ולבני הרב מאיר אלחנן ליבינשטיין ומשפחתו, ולחתני הרב ברוך בער הכהן איינעמער ומשפחתו, ולחתני הרב דוד גוגענהיימער ומשפחתו, ולחתני הרב משה יהושע לנדר ומשפחתו, ולחתני הרב ישראל תנחום הכהן נאטיס ומשפחתו. ויהי רצון שיתברכו כולם בשפע ברכה והצלחה, וכל מילי דמיטב.

ואחרון אחרון חביב, נתונה עומק תודתי לנוות ביתי על כל מה שמטריחה בעדי, ובפרט על חלק הגדול שיש לה בהוצאת הספר הזה. ויהי רצון מלפני אבינו שבשמים, שנזכו יחד לעשות נחת רוח ליוצרנו, ולראות רוב נחת מצאצאנו ומשפחותיהם הדגולים.

ואסיים בשבח ותפילה לפני הבורא יתעלה, ואילו פינו מלא שירה כים ולשונינו רינה כהמון גליו ושפתותינו שבח כמרחבי רקיע... אין אנחנו מספיקים להודות לך ה' אלוקינו... וכמו שעד הנה עזרנו רחמך ולא עזבונו חסדך, נא, אל תשנו ה' אלוקינו לנצח.

אלימלך רחם ליבינשטיין

תמוז תשפ"ו

תוכן ענינים מפורט

~ פרק העור והרוטב ~

סימן א ♦ טומאת אוכלין בשוחט בהמה טמאה לעובד כוכבים ומפרכסת.....א

דוקא בהמה טמאה שנשחטה ע"י ישראל לצורך עב"ם מטמאה טומאת אוכלין \ איך מהני מחשבתו של ישראל למשויה אוכלא כשהיא מפרכסת הרי אינו עומד לאכילה אצל ב"נ דהוי אבמה"ח \ רק בשחיטה לצורך עב"ם דעומדת הבהמה לאכילה מיד לאחר שתמות שייך טו"א כיון דבטהורה מתרת שחיטה זו לישראל במפרכסת \ יסוד דין טומאה בבהמה טמאה לאחר שחיטה הוא משום דהבשר שייך להיתר האכילה דומיא דעור ורוטב דחשיבי אוכל

סימן ב ♦ בענין טומאת אוכלין בבהמה מפרכסת.....ו

קושיית התוס' דמפרכסת אינה מטמאה טומאת אוכלין ומדוע לא ישחוט טמא במוקדשין \ לדעת ה"ר שמעיה בשחיטה כשרה לא אמרינן מפרכסת כחיה ול"ק קושיית התוס' \ בקדשי מזבח דאסור באכילה קודם זריקה לא חל ע"ה שם בשר ואוכל ואינה מטמאה

סימן ג ♦ בענין יד ושומר לטומאה.....י

לפי המקור ברוך אין היד עצמה נטמאת אלא שהטומאה עוברת על ידה \ לפי המקדש דוד חידשה התורה דהיד עצמה מיטמאה ומטמא \ הוכחת הקהל"י דלענין שומר ודאי אמרינן שהוא עצמו נעשה טמא \ בדברי רש"י מבואר להדיא דגדר דין שומר הוא רק שמעביר הטומאה

סימן ד • עוד בענין ידות.....טו

בגמ' מבואר דאם יד מוציא את הטומאה כ"ש דמכניס טומאה לאוכל שלא נטמא \ דקדוק דברי רש"י דחלוק דין יד היכא דמכניס הטומאה להיכא דמוציא \ בקרא דטמא הוא לכם בזרעים מבואר דגזיה"כ היא דבלהכניס נעשה היד עצמה טמאה \ הא דאמרין בגמ' דאפוקי מיבעיא היינו משום בכה"ג דין היד הוא רק להעביר הטומאה \ לפי מה דילפינן יד להוציא מקרא דתנור וכירים צ"ל דאף בלהוציא נעשית היד עצמה טמאה

סימן ה • בענין צירוף שני חצאי זיתים לטומאת אוכלין.....יט

מדוע לא פירשו התוס' דפלוגתת רב ורבי יוחנן מיירי כשנגע הטומאה בשני החלקים שאינם מחוברים \ כשנחלק המטמא מצטרפות הנגיעות אבל ב' חלקים הנוגעים בטומאה אינם מצטרפין \ דוקא בדבר המטמא דאף בחצי שיעור איכא דין טומאה הוא דמצטרף \ בטומאת מת ונבילה דהחתיכה טמאה בעצמותה שפיר מצטרפין שתי חצאי זיתים

סימן ו • דין בריה לענין טומאה.....כד

קושיית האחרונים ע"ד רש"י דאיך מהני חשיבות של בריה לצרף שני חלקי השומר להשלימו לכביצה \ דברי החת"ס דהוה מצי לתרוצי דבריה חשיבא בשיעורא כביצה \ דין בריה באיסורין הוא דזהו האיסור שאסרה התורה ודין בריה לגבי ברכה הוא דעל מידי דיש לו חשיבות איכא חיוב ברכה \ רק אוכל חשוב בשיעור כביצה מקבל טומאה ולהכי בעינן שכל הבריה ואף השומר תקבל טומאה \ הקליפה לא חשיבא חלק מהבריה ומדוע ניבעי שתצטרף לקבלת טומאה של הפרי \ בריה לחודה לא חשיב בשיעור לענין טומאה אלא בצירוף הקליפה

סימן ז • בענין לצאת יד"ח במצה שהמחה וגמעה.....ל

רש"י בפסחים פירש דאינו יוצא יד"ח במצה שהמחהו וגמעו דל"ה דרך אכילה ובסוגיין מפורש דלאו לחם עוני היא \ דברי הנוב"י דרש"י פירש טעם הפשוט דאכילה בעינן ולא נחית לפלוגתא דר"י הגלילי \ ר"פ ור"ה בריה דר"י סברי דפטור משום דהוקש למצה וגם משום דמי פירות אין מחמיצין

סימן ח • טומאת אוכלין בבשר שפלטתו סכין.....לו

חישב על חלק האלל שהוא פחות מכשיעור מצטרף לשאר אוכלין לטמא טומאת אוכלין \ לפי הגירסא ברש"י שהביא המהרש"ל מצטרף חלק האלל שלא חישב עליו בכדי להשלים השיעור \ דברי האחרונים בטעמא דמצטרף מקצת שלא חישב עליו להשלים השיעור \ רוטב קיפה וקרנים אין להם אלא מקצת שם אוכל באיכות ולהכי אינן מטמאין באנפי נפשיהו אלא דמצטרפין להשלים השיעור \ מקצת אוכל שלא חישב עליו חשיב מקצת אוכל ולהכי רק מצטרף להשלים השיעור

סימן ט • חצי זית לענין קבלת טומאה.....מא

דברי התוס' דלא חשיב שסופו לטמאה טומאה חמורה אע"ג דאילו מצטרף ליה עם חצי זית אחר מטמא \ לדעת רש"י ל"ש שתחול טומאה חמורה על חצי זית זה כיון דלא חל על אותו חצי זית שם נבלה מעולם \ ספיקת המשל"מ האם חלה טומאה על חצי כביצה שנטמא לענין להצטרף אחר כך לכשיעור \ לדעת התוס' אפילו בדנטמא החצי זית קודם שנעשה נבילה שפיר מצטרף אח"כ ולכן הקשו דהשתא נמי סופו לטמאות טומאה חמורה

סימן י • בענין גידין שסופן להקשות לגבי טומאת אוכלין.....מד

פלוגתת רבי יוחנן ור"ל אי אזלינן בשר השתא או בתר בסוף בעור ובשר שסופן להקשות \ דברי הגר"ח דפלוגתת ר"י ור"ל הוא דאע"ג דשם אוכל עליהן מ"מ י"ל דלא חל עליו שם בשר דבעינן לטומאת נבילות \ לדעת רש"י דמיירי בטומאת אוכלין צ"ע מדוע ניזיל בתר סוף דלא חזי לאכילה \ בכדי לטמאות בט"א בעי שיחול עליו שם אוכל ובזה הוא דפליגי בגידין שסופן להקשות אי אזלינן בתר סוף

סימן יא • בגד עור שנשאר בו כדי מעפורת.....מח

דעת התוס' דאליבא דרבי יוחנן עור שנקרע לא נשאר בטומאתו אלא בדיש בו שיעור ה' על ה' \ בעור דלא פקע מיניה טומאה אלא בדלא נשאר שיעור טומאה לא גזרו ביה רבנן לאחר שנקרע אלא בדיש לו ה' על ה' \ קושיית התפא"י ע"ד התוס' \ דעת התוס' דטלית שנקרע רובה טהורה רק בשקורע בהרבה מקומות עד שלא ישאר בכל אחד רוחב שלש \ כמו דשיעור מעפורת בטלית הוא אפילו בדלא נשארה שיעור טומאה י"ל דה"ה בעור טמא אע"ג דאין בו שיעור טומאה

סימן יב ♦ טהרת תנור ע"י שבירה.....נב

אליבא דרבנן בין אם לא נשאר רוב של התנור בין אם לא נשאר ארבעה טפחים ה"ה טהור \ דברי המהרש"א והמהר"ם דטעמא דבעבדיה גיסטרא טמא משום דעומד כולו יפה \ פלוגתא רש"י ותוס' ביסוד הדין דשבירה מטהרת מטומאה \ פלוגתא הראשונים בגדר דין טומאת תנור ונפ"מ לענין הפקעת הטומאה ע"י שבירה \ כשנשאר רק מיעוט התנור דדין טהרתו הוא מגזיה"כ ליבא נפ"מ אי הוי כאילו לא נחלק או דעומד יפה \ בדלא נשאר בו רובו נטהר מגזיה"כ אפילו בדיש בו ד'

סימן יג ♦ שני חצאי זיתים שתחבן בקיסם לענין טומאת נבלות.....נו

דעת התוס' דמודה ר"ע דטמא כשנגע בשני חצאי זיתים אע"ג דאינם תחובים \ בשר שנתבטל מאליו לגבי העור אינו מטמא טומאת נבלות אע"ג דכנסו שכבר נפקע ממנו תורת בשר \ בדברי התוס' בתירוצם הראשון מבואר דאע"ג דהעור מבטלן מהני הא דכנסו בכדי שיחול עליו טומאת נבילה \ בדברי הרמב"ם מבואר דר"ע אינו מטהר אלא כשעודם בעור אבל כשכנסו מטמא טומאת נבלה \ כשתחבן בקיסם טמא לר"ע אפילו כשעדיין נמצאים בעור \ לדעת רש"י ותירוצם השני של התוס' דבשר שנתבטל מאליו לא מהני כנסו ה"ה דכשתחבן בקיסם והם על העור דאינם טמאין

סימן יד ♦ יסוד דין טומאת אהל.....סא

מגזיה"כ ילפינן דלענין טומאת משא מצטרפין שני חצאי זיתים אע"ג דאין מצטרפין לטומאת אהל \ דעת ר"מ דנגיעה ואוהל חד שמא הוא ומצטרפין לכשיעור ומטמאין \ פלוגתא הראשונים האם דין טומאת אהל הוא דחשיב כנגיעה בהטומאה או דמה שנמצא עם המת באהל אחד חשיב חיבור למת \ טעמא דרבנן דשני חצאי זיתים מצטרפין הוא דע"י האהל הוי כמליא ביתא טומאה וממילא חשיבי כנוגעין זה בזה \ טומאת אהל היא מדין טומאת מגע ולהכי אין מצטרפין

סימן טו ♦ בענין מאהיל כנוגע בטומאה רצוצה וטומאת אהל.....סו

מאהיל כנוגע בטומאה רצוצה \ פלוגתא הגר"ח והחזו"א אי בטומאה רצוצה איכא דין טומאת מגע \ דברי הגר"א דקבר עכ"ם מטמא בטומאה רצוצה \ דברי הרש"ש בנדה דטומאת אהל למעלה מטפח נמי חשיב נוגע אליבא

דאביי ורבא \ במאהיל למעלה מטפח איבא לרבא טומאת אהל וטומאת נוגע
 \ כן בטמאה רצוצה איבא נמי טומאת אהל

סימן טז • בענין סתימת חלון לחצוץ בפני הטומאה עא

מהא דאמרינן דשלא כנגד הנקב טהור מבואר דסתימת כל החלון חוצץ אע"ג
 שלא בטלו שם \ דעת הרמב"ם דאפילו היבא דנסתם כל החלון בעינן ביטול
 \ דברי האחרונים ביישוב דעת הרמב"ם \ דברי הקהל"י דרק חפץ המונח
 על עובי החלון לא מיקרי סתימה אלא בביטול \ כשמונח בתוך החלון הוי
 סתירה להתורת פתח ולהכי בעי ביטול

סימן יז • גדר דין טומאה באבר מן החי עו

דעת הזכר יצחק דאיסור וטומאת אבר מן החי בישראל הוא מדין נבלה
 דדינן שהאבר מת בלא שחיטה \ קושיית הנאות יעקב דמהא דבעינן קרא
 למעט טומאת אבמה"ח בעוף טמא מוכח דטומאת אבמה"ח הויא טומאה
 מחודשת \ מדברי הר"ש דלא תני אבמה"ח דבכלל נבילה הוה משמע דהוי
 מדין נבלה

סימן יח • צירוף שיעור כביצה לענין טומאת אוכלין פא

חיבור האבר והבשר הוא רק באופן שאם יאחוז באחד מהם יעלה השני עמו
 \ דברי התוס' דלענין צירוף כביצה חשיב מחובר אף אם כשמגביה האחד
 ניתק חבירו \ קושיית הדברי מלכיאל דבמשנה דטבוי' מבואר דבעי שיאחו
 במה שהטמא נגע בו ויעלה השני עמו \ במשנה אחרונה עמד בצ"ע ע"ד
 התוס' מהמשנה בטבוי' \ דברי החזו"א דהתוס' מיירי שחיבר בצק לבשר
 ולהכי מצטרפי לשיעור כביצה ולא לענין יד \ דוקא באוכל שנפרס דמקודם
 היה חיבור גדול בעינן שיהא אוחו בקטן וגדול עולה עמו

סימן יט • באיבעית רבה בבהמה בחייה מהו שתעשה יד לאבר פז

דברי התוס' דבהמה בחייה אינה מקבלת טומאה משום דבע"ח אינם מקבלין
 טומאה \ מהא דאמרינן בשוחט בהמה טמאה לעכו"ם ומפרסת מטמאה
 טו"א מבואר דבע"ח אינה מקב"ט משום דאין להם תורת אוכל \ פלוגתת
 ריה"ג ורבנן בכך פקועה תליא בטעמא דבע"ח אינם מטמאין \ איבעיא דרבה

היא אי אמרינן דנטמא היד או"ד דאין דינה אלא להעביר הטומאה \ מלשון התוס' בקושייתם מבואר דנקטו דהיד עצמה לא נטמאת \ תוס' לא כתבו דקיי"ל כחכמים משום דאיבעיא דרבה תלויה בפלוגתא זו

סימן כ + בגדר דין ידות הטומאה צב

איבעית רבה בבהמה בחייה אי נעשית יד לאבר היינו משום דבע"ח אינו מטמא אפילו כי הוה אוכל \ פירוש התוס' דאיבעיא דרבי ירמיה בדלעת הוא דומיא לבהמה בחייה דאוכל גמור הוא \ בדלעת של ע"ז איכא חסרון שאינו יכול להאכילה לאחרים ולא דמיא לבהמה בחייה דאינה מקבלת טומאה מצד מעלתה שהיא חיה \ בן פקועה ודלעת הוה אוכל ולכן יש לומר דהיד עצמה נטמאת \ דוקא בקישות דחשיב אוכל הוא דאיבעיא ליה לאביי אי נטמאת היד

~ פרק הזרוע והלחיים ~

סימן כא + זכות הכהנים במתנות כהונה לאחר שהורמו צז

פלוגתת התוס' והר"ן אם חייב לצאת יד"ש ללישנא דמתנ"כ הוי ממון שאין לו תובעים \ לדעת התוס' מתנ"כ הוי ממון השבט ולדעת הר"ן אינן אלא כהפקר לכהנים \ מהא דהוכיח הקצוה"ח מדברי התוס' במכירי כהונה דחשיב מוחזק דה"ה היכא דנשבע ליתן מתנה מבואר דנקט דל"ה ממון השבט \ צ"ע מהא דכתב הקצוה"ח דטעמא דחש"ו זוכין במתנות כהונה הוא משום דהוי ממון השבט \ אע"ג דמתנ"כ חשיב ממון השבט ליכא למימר דהבעלים נתנוה לו

סימן כב + גדר דין מתנות עניים לאחר הפרשתו קב

מהא דכתבו התוס' דלטעמא דהוי ממון שאין לו תובעין חייב בדיני שמים מבואר דכבר נעשו ממון השבט משעת הפרשה \ מהא דכתבו התוס' דפטור בדיני שמים היכא דלקחן בהיתר מבואר דל"ה ממון השבט \ דוקא מתנות כהונה חשיב ממון כהנים אבל מתנ"ע לא חשיב ממון עניים

סימן כג ♦ זכות הכהנים בחזה ושוק.....קו

כהן שאינו מבית אב שלקח חזה ושוק יכול כהן מבית אב להוציאו ממנו בדיינים \ קושיית הרדב"ז דאע"ג דמשלחן גבוה קא זכו מדוע לא זכה בו הכהן שנטלו קודם הקרבה והפרשה \ האם איסור חזה ושוק לזרים לפני התנופה \ לדעת הרשב"א לא חל על החזה ושוק שם מתנות כהונה עד התנופה ולהכי לא זכה בהן \ בזרוע לחיים וקיבה חל עליהו שם מתנות קודם ההפרשה וממילא יכול להוציאן בדיינים

סימן כד ♦ בענין חיוב תשלומין בבעה"ב שאכל מעשרותיו טבלים לאחר הרמה.....קיא

ב' לשונות ברש"י איך קנה הכהן המתנות למ"ד מתנות שלא הורמו כמי שהורמו דמיין \ דברי המהרצ"ח דהל"ק ול"א ברש"י נחלקו אי איכא שיעור מדאורייתא במצות נתינת תרומה לכהן \ אפילו בלא דעת הבעלים יכול הכהן לתרום אחד מששים מאחר דמדרבנן אסור לתרום פחות \ הל"א אזיל בדעת הרא"ש דלא זכה בהן הכהן עד לאחר שהוברר חלקו \ קושיית הטעם המלך מדוע לא הביא רש"י הל"א למעלה על כך דמתנות \ בסוגיין ילפינן תרומה ותרומת מעשר מחד קרא ובתוספתא ילפינן לה מתרי קראי \ נפ"מ בין הגירסאות האם במעשר ראשון אמרינן דאין ללוי בו אלא משעת הרמה ואילך \ להלישנא אחרינא יכולין לאוקמי להברייתא אף בתרומה ולא רק במעשר ראשון ובתרומת מעשר

סימן כה ♦ בהחיוב לעשר באנסו בית המלך גרנו בחובו.....קית

אליבא דרש"י אין ב"ד גובין היכא דקא משתרשי ליה אלא דמחוייב מדין עשר תעשר \ מקושיית התוס' דבאוכל מתנות כהונה שייך לחייבו מדין משתרשי ליה מבואר דנקטו דנעשה ממונו של כהן \ דעת הרמב"ן דנעשה עליו בגזלן ואעפ"כ אינו יוצא בדיינין \ בדברי התוס' מבואר רק דהוי ממונו של כהן וליכא להוכיח דיוצא בדיינין

סימן כו ♦ בחיוב משתרשי ליה באנסו בית המלך גרנו.....קכב

דברי התוס' דהטעם דאוכל מתנ"כ פטור הוא משום דל"ח משתרשי \ דעת הר"ן לחלק בין אכלן שהפקיע מצותו לאנסו בית המלך שהוא עצמו לא הפקיע מצותו \ כוונת הר"ן דהיכא דהמתנ"כ בעין אפילו ביד האנס איכא חיוב נתינה לכהן וחייב בדמים משא"כ היכא דאינן בעין \ מהא דכתב

הרמב"ם דבמכרן אינו חייב לשלם מבואר דתלוי בכוונתו להפקיע עצמו מן המצוה \ היכא דמכוון להפקיע עצמו מן המצוה וגם אינו בעין שוב אינו משלם \ סתירה בדברי הר"ן האם חייב במשטרשי היכא דהתכוין להפקיע מצותו \ בטבח חייב אע"ג דנתכוין להפקיע מצותו משום דחיובו הוא אפילו על בהמה שאינה שלו

סימן כז ♦ בדין כהן חלל במתנות כהונה.....קכח

ספיקת הפמ"ג אי כהן חלל לא הוי בכלל עם ודינו כלוי דפטור מליתן מתנות \ לדעת הב"ח דישראל יכול ליתן מתנ"כ ללוי כיון דלוי פטור מליתן מתנות מוכרחין לומר דכהן חלל מחוייב ליתן מתנות \ בחלל יש מקום לחלק דאע"ג דאין נותנין לו מ"מ הוא עצמו אינו מחוייב ליתן \ הלויים בדור המדבר היו במדרגה גבוהה שלא חטאו בעגל ולהכי אינם קרויים עם

סימן כח ♦ בת כהן באכילת תרומה.....קלב

ספיקת התוס' אם בת כהן מקבלת מתנו"כ אליבא דר"י מב"ש דאוכלת בתרומה \ אי אמרינן דבת כהן אוכלת בתרומה מדין עצמה שפיר יכולין לקיים בה מצות נתינה לכהן \ מדויקא דקראי משמע דאכילת בת כהן בתרומה הוא משום דהיא ברשות אביה \ בת כהן לא חשיבא קנין כספו כמו אשתו ועבדו \ אם דין אכילת בת כהן בתרומה הוא משום שהיא ברשות אביה אינה יכולה לקבל מתנות \ אע"ג דאשת כהן מקבלת תרומה י"ל דבת כהן אינה מקבלת

סימן כט ♦ בחיוב כהן טבח במתנו"כ ובדין ישראל שאשתו כהנת.....קלז

דברי רע"א דליכא למיפטר ישראל שאשתו כהנת מליתן מתנות מב"ש דיכול לקבל כיון דאיכא מצות נתינה \ קושיית המרחשת דבכמה דוכתי מבואר דסברא פשוטה היא דכל שאחרים נותנים לו ה"ה פטור בשל עצמו \ מצד הסברא שהכהן זוכה לעצמו היה הישראל השותף מחוייב ליתן מתנ"כ ולזה צריך קרא לפטור את הכהן \ רק ע"י הנתינה לכהן חל על הזרוע לחיים וקיבה שם מתנות כהונה \ אי לאו קרא דמאת העם לא היו כהנים פטורים מזול"ק כיון דאין בהן אלא מצות נתינה \ יחזקאל החמיר להפריש רק זרוע לחיים וקיבה אע"ג שהיה כהן כיון דל"ש בהו הפרשה \ כהן טבח מחוייב ליתן הזול"ק לכהן אחר בכדי לקיים מצות נתינה

סימן ל ♦ שיטת רבי יוחנן באוכל מבהמה שלא הורמה מתנותיה קמג

דעת התוס' דאליבא דרבי יוחנן אסור מדאורייתא לאכול מבהמה שלא הורמה מתנותיה \ לדעת הטו"א אין האיסור אליבא דרבי יוחנן אינו אלא מדרבנן דגזרו דהוי כאילו אוכל טבל \ מדברי הרי"ף והרמב"ם והרמב"ן מבואר דהאיסור אליבא דרבי יוחנן הוא מדאורייתא \ דברי הפר"ח דלדעת התוס' אף לפי מה דקיי"ל דלא כרבי יוחנן איכא איסור מדרבנן לאכול מבהמה שלא הורמה מתנותיה \ מדוע חילק רבי יוחנן הני תרי מימרות דאסור באכילה והוי טבל \ איסור אכילה מבהמה שלא הורמה מתנותיה לא נלמד מנתינה נתינה מתרומה אלא מדרשא אחרת \ רק לאחר דילפינן דאיכא איסור אכילה יכולין למילף נתינה נתינה לאסרו משום טבל

סימן לא ♦ מתנות כהונה לכהן שאינו מודה בעבודה קמח

דברי התוס' דמגמ' לעיל דילפינן דשאינו מחזיק בתורת ה' אין לו מנת מבואר דנותנין מתנות למי שאינו בקי \ מדברי הבריייתא ליכא למיפריך אהא דר"ח ולהכי אמרינן רק דלאו מילתא היא \ לדעת רש"י ותוס' דדין כהן שאינו מודה בעבודה הוא רק לענין קדשים הו"ל להקשות מהא דלעיל \ איך מדמה הגמ' דין כהן אינו בקי בהן לדין כהן שאינו מודה בעבודה \ בהא דאסרה התורה רק כהן שאינו מודה בעבודה הוה כאילו התירה בפירוש למי שאינו בקי בהן

סימן לב ♦ בסוגיא דכהנא דחטיף מתנתא קנג

איך הוכיח אביי מהא דצנועין שלא משכו ידיהן אלא כשנשתלחה מארה בלחם הפנים \ דעת הרמב"ם והטור דרק בזמן דאיכא כהנים הרבה מושכין ידיהם מליטול מתנ"כ \ דברי הדרישה דאביי החמיר על עצמו לפנים משורת הדין \ קושיית הפר"ח דמדברי אביי משמע דאף כשהמתנות מרובות לא הוי שקיל לבר ממעלי יומא דכפורי \ אביי הוכיח מהא דצנועין דאין ליקח מתנ"כ במקום דחשיב גרגרן

סימן לג ♦ נטילת מתנו"כ לאחזוקי נפשיה בכהני קנו

פלוגת הראשונים בטעמא שלקח מתנו"כ במעלי יומא דכיפורי לאחזוקי נפשאי בכהני \ הוכחת המג"א לדעת רבינו ירוחם מקושיית הגמ' ולפרוס ידיה \ קושיית הגמ' ולפרוס ידיה אינה לאחזוקי בכהונה אלא שלא יחשדוהו

בחללות \ אף אם זר מותר לעלות לדוכן היה אביי מחזיק עצמו ככהונה ע"י נשיאת כפים

סימן לד ♦ בפלוגתת רב יוסף ורבא בזכיית מכירי כהונה למאן דאפשר ליה..... קס

פלוגתת רב יוסף ורבא האם כהן שהוא מכירי כהונה יכול לזכות המתנות לאדם אחר דאפשר ליה \ לרב יוסף מכירי כהונה הוי תקנתא דרבנן ולא תיקנו אלא למאן דלא אפשר ולרבא הוי דאורייתא ואף בדאפשר \ סתירה בדברי הריטב"א ביסוד הזכייה במכירי כהונה \ מדברי רש"י מבואר דרבא טעה בדעת רב יוסף וסבר דהוא עצמו יכול לזכות מכהן שזכה מדין מכירי כהונה \ רבא סבר דכיון דאינו יכול לאכול לישנא חשוב הוא לדחיקא ליה מילתא \ מדברי הרמב"ם מבואר דיכול לזכות בהמתנות אף קודם שנשחטה הבהמה \ הרמב"ם הוכיח כדבריו מהא דלא התיר רב יוסף אלא לצורבא מרבנן דדחיקא ליה מילתא

סימן לה ♦ יסוד הזכייה למכירי כהונה במתנות..... קסז

קושיית החת"ס דרבא לא היה יכול לזכות בהמתנות שכבר זכה בהן הכהן שהיה מכירי כהונה \ מדוע מזכה לו שמשו לאחר שבאו המתנות לידו אם אינו נותנו לו ברצון גמור \ רק משום דמימר לא בעי למימר הבו לי זכה המכירי כהונה בהמתנות \ כשכהן אחד תובע אסחי שאר כהנים דעתייהו מינייהו ולכן יוצא בדיינין \ היכא דהמכירי כהונה מזכה לאחר בע"כ לא מייאשי שאר הכהנים ואין לו זכות לזכות

סימן לו ♦ בשיטת הירושלמי בספק מתנות עניים..... קעב

פלוגתת הראשונים האם ספק מתנות עניים חשיב ספיקא דאיסורא או ספיקא דממונא \ לדעת הפוסקים דספק מתנ"ע חשיב ספק ממון וחייב רק בדאיכא חזקת חיוב מדוע צריכין לקרא דעני ורש הצדיקו \ דין צדק משלך ותן לו אינו אלא כשיש חיוב נתינה ודאי \ מנ"ל להירושלמי לחלק בין ישראל שעיקרו חייב לעכו"ם שעיקרו פטור \ בספק מתנ"ע מחוייב מקרא דעני ורש הצדיקו ופטור מקרא דושפטו את העם ולהכי מחלק הירושלמי בין עיקרו חייב לעיקרו פטור

סימן לו ♦ בדין עני ורש הצדיקו במתנות כהונה..... קעז

קושיית הטו"א מהא דמבואר בהרבה מקומות בש"ס דספק מתנות להקל \ למאי דקאמר רבין דקמה אקמה רמי ליה לא מדמינן ספק מתנות כהונה לספק מתנות עניים \ דין עני ורש הצדיקו אינו אלא בזלו"ק דהוי ממון בעלים \ דברי האו"ש דזרוע לחיים וקיבה דמיין ממש למתנ"ע \ זרוע לחיים וקיבה אינן אלא שכר מצוה ולא ניתנו להם חלף עבודתם \ ביאור קושיית אביי אדרבה מהא דספק חלה חייב

סימן לח ♦ "טרם יקראו ואני אענה"..... קפג

הפסוק מקדים מתנת הלחיים למתנת הקיבה אע"ג דלא התפלל פנחס אלא לאחר שהרג זמרי \ מקרא משמע דמעליותא היא שהקב"ה עונה קודם שמתפלל ודלא כשמואל הקטן דלאו שבחו של ציבור הוא \ הקב"ה עונה לתפלת מלאך מזלו של אדם קודם שמתפלל האדם \ דוקא כשהציבור ראוי לכך הוי שבח כשנענים לפני התפלה \ אע"ג דהקב"ה מחשב מחשבת התפלה כמעשה מ"מ אינו עונה אלא לאחר שמתפלל שמתאווה לתפלתן של צדיקים \ מיד בקומו מתוך העדה הבין הקב"ה שיתפלל פנחס שתעצר המגפה וקיבל הקב"ה לעצור המגפה

~ פרק ראשית הגז ~

סימן לט ♦ בדין משתרשי ליה בראשית הגז..... קפז

הוכחת הר"ן ממתני' דאכל מתנו"כ פטור אפילו בדלא היה אפשר לו להתענות \ אע"ג דאיכא דין הפרשה בראשית הגז ושייך דין משתרשי ליה פטור כיון דאינו מרויח ממה שהיה לכהן \ אפשר לאוקמי למתני' אחר שבא לידי חיוב ור"ח אתא לאשמועינן דפטור אף היכא דאכל המתנות \ מאחר דהגוזלות אינן עומדין למכירה ע"כ צריכין לאוקמי דמיירי קודם שבא לידי חיוב

סימן מ • שיטת הרמב"ם לגבי הפרשה בראשית הגז..... קצ

לאחר שצבע הגיזה קנאה בשינוי ופטור מלתנה לכהן \ דין שינוי בראשית הגז הוא מדין שינוי דגזילה או משום דפנים חדשות באו לכאן \ בביכורים דאיכא דין הפרשה צריכין קרא לחייבו באחריות אע"ג שכבר נתקיים דין ההפרשה \ מדברי הרמב"ם משמע דאיכא דין הפרשה בראשית הגז וקשה לפי"ז מדוע חלוק ביכורים דאיצריך קרא לחייבו באחריות \ דברי התו"ט בתירוצו השני דהא דתנן בביכורים דחייב באחריות עד שיביא להר הבית ר"ל העזרה \ בדברי הרמב"ם מבואר דחייב אחריות בביכורים הוא רק עד שמגיע להר הבית \ מקרא דביכורים ילפינן דפטור מאחריות אחר שהגיעו להר הבית אע"ג דלא הותרו לכהנים

סימן מא • בענין ראשית הגז במוקדשין..... קצו

תמיהת התוס' מדוע צריכין קרא למיפטור ליפרוק וליתב ליה \ בדברי הרמב"ם מבואר דילפינן מקרא דהיבא דגזון הבעלים אינו מחוייב לפדות וליתן לכהן \ לגבי הבעלים המקדישים לא פקע דין הבעלות ואי לא דממעטין מצאנך היה חייב בראשית הגז \ בדברי הגר"ח מבואר דאין להבעלים שום דין ממון על קדשי בדק הבית \ איך היינו למידין מקרא למיפטריה מלפרוק דאינו אלא קנס דרבנן \ התורה גילתה בקרא דצאנך דצאן הקדש אינו בכלל מצות ראשית הגז וממילא אין כח ביד חכמים לחייב הבעלים לפדותן

סימן מב • בדין הפרשה בראשית הגז..... רב

מהא דסברה הגמ' דאליבא דרבי אלעאי ראשית הגז טובלת מבואר דאיכא חובת הפרשה \ אי ליכא דין הפרשה מדוע אין יכולין להפריש מחדש על הישן \ מדברי הרמב"ם מבואר דקודם נתינה לכהן חל דין מתנה \ דברי החזו"י דרבנן נחלקו אדר' אלעאי ולדידהו ליכא דין הפרשה בראשית הגז \ כוונת התוס' הוא רק דראשית הגז לא נעשה ממנו של כהן עם ההפרשה אבל אף לדבריהם איכא דין הפרשה

סימן מג • בענין נתינת מתנו"כ בחו"ל..... רז

דעת הראשונים דקיי"ל כר' אלעאי ברה"ג וה"ה דכל מתנו"כ אינן נוהגות אלא בארץ \ דברי הבעה"מ דיש מחסידי הדורות שהחמירו להפריש מתנות בחו"ל

משום הא דרבי יוחנן דהוי כאילו אוכל טבלים \ קושיית הטו"א דמהא דס"ל לר' יוחנן כחכמים דרה"ג נוהג בחו"ל ע"כ דלא יליף נתינה נתינה מתרומה \ הא דהוסיף ר' יוחנן במימרא השניה דהוי כאילו אוכל טבלים הוא בכדי לחייב בני חו"ל להפריש אפילו לר' אלעאי

סימן מד ♦ בענין ראשית הגז בטרפה.....ריב

דעת הרמב"ם דראשית הגז נוהג בטרפה ודלא כדמשמע בסוגיין דקיי"ל כר"ש \ יישוב הדרך אמונה דהרמב"ם פסק כמסקנת הגמ' בנדה דמין קתני \ פלוגתת התוס' בסוגיין והתוס' בבכורות האם נתמעטה בהמה שאינה הולכת דאינה טרפה \ גדר פטור טרפה ממעשר בהמה וראשית הגז הוא דתנאי בקר וצאן הוא אם יעבור וכל שאינו עובר אינו בכלל בקר וצאן \ כיון דהילפותא מצאן אינה אלא גילוי מילתא ע"כ דגדר הפטור הוא דהוא משולל מתורת בקר וצאן \ סוגיית הגמ' במנחות אזלא לדעת חכמים דראשית הגז נוהג בטרפה וילפינן מכל אשר יעבור פסול קרבן \ תוס' בסוגיין אזלי אליבא דר"ש דראשית הגז אינו נוהג בטרפה והפטור הוא משום דאינו עובר \ הרמב"ם פסק כדמוכח מסוגיית הגמ' במנחות דלא קיי"ל כר"ש

סימן מה ♦ בענין מצות נתינה בראשית הגז.....ריח

אליבא דרב ושמואל מתני' דמחייב בה' סלעים מיירי דוקא בדיש לו גיזין הרבה \ דעת התור"ד דאע"ג דחטה אחת פוטרת מיהו לענין קיום המצוה בעינן שתהא בה כדי נתינה \ אף אליבא דרב ושמואל איכא דין נתינה הנלמד מקרא דתתן לו אפילו בדאין לו גיזין הרבה \ דברי רש"י דבבבזיר מסלע ליכא למאן דאמר דתיהוי נתינה \ בתרומה דאיכא דין נתינה מעבב שיעור נתינה לקיום המצוה

~ פרק שלוח הקן ~

סימן מו ♦ בפטור מוקדשין בשלוח הקן.....רכג

פירש"י בטעמא דאי אתה מצווה לשלח עוף של מוקדשין ועוף שהרג את הנפש \ דברי הלב אריה דבעוף שהרג את הנפש פטור משלוח אף בלאו

הסברא דלא אמרה תורה שלח לתקלה \ לאחר דמסיק הגמ' דעוף שהרג מיירי בדלא גמר דיניה טעמא דפטור הוא דמצוה איבא להביאו לב"ד \ למסקנת הגמ' דטעמא הוא משום ובערת הרע מקרבך אף בלא נגמר דינו פטור מלשלח \ רש"י פירש דברי רב אליבא דמסקנא דהטעם הוא משום דמצוה להביאו לידי גזבר וזהו דוקא בנדבה

סימן מז + במיעוטא דפרט למזומן לענין האם..... רכח

בדאגביה להאם לא נפטר משום מזומן דמיד דאגבה חייבת בשילוח \ דעת הלב אריה והמנ"ח דפטור מזומן קאי בין על הביצים ובין על האם \ דעת הגר"ק דליכא פטור מזומן בהאם אלא בהבנים \ פטור מזומן ופטור מוקדשין חלוקין בעיקר יסוד דינם \ פטור מזומן בהאם דמיא לפטור מוקדשין דאינו חסרון בעצם צורת המצוה \ רק באפרוחים מקשה הגמ' מדין מזומן דפטור אפילו לאחר דנתחייב \ בסוגיית הגמ' להלן מבואר דלאחר שנפלה \ ביצה בחצירו איפטר מלשלחה אע"ג דכבר נתחייב ביציאת רובה

סימן מח + בדברי הרשב"א במיעוטא דמוקדשין בשלוח הקן..... רלד

אליבא דרב תרנגולת המוקדשת בקדושת דמים חייבת בשלוח לאחר שמרדה דפקעה קדושתה \ קדושת דמים היא תוצאה מדין הממון וכשנפקע הקנין נפקעה הקדושה \ אם לא יצא העוף מרשות הקדש פטור משלוח דחשיב מזומן \ בגמ' מבואר דהטעם דפטור משלוח הוא משום דצריך להביאו לידי גזבר ולא משום דהוי מזומן \ אליבא דרב דמיירי בהקדישה בקדושת הגוף איצטריך קרא ללמד דקדושת הגוף לא פקעה \ רב איצטריך דרשא מיוחדת דאסור לזכות בביצים שהאם רובצת עליהן דלשיטתו קרא דשלח תשלח מיירי במקדיש פירות שובכו

סימן מט + בשיטת החות יאיר ביסוד מצות שילוח הקן..... רלט

דעת החות יאיר דאם פגע בקן מחוייב לשלח האם אפילו אם אינו רוצה בהבנים \ הוכחות האור גדול דלא כדעת החו"י \ יישוב האור גדול דלדעת החו"י צריכין לאוקמי דמיירי דחזא קן שאין האם רובצת עליהן \ הא דאמרינן בגמ' דלא נפטר היכא דמעיקרא איחייב ליה בשילוח היינו דוקא היכא דחל הפטור בהאם ולא בהקן \ דברי החו"י דהיכא דלקח הבנים מתחת אמן או הרגן מותר ליקח האם \ במתו או נטרפו הבנים פטור מלשלח אף אם כבר לקח האם דהופקעה הקן מעצם חפצא דמצוה \ בנטל האם ולא הספיק ליטול את הבנים עד שמתו או שנטרפו פטור מלשלח משום דהופקעה המצוה

סימן נ • פטור מזומן כשזכה בקן לאחר שהפקירו.....רמד

מפשטות הגמ' משמע דאם הפקיר אדם תרנגלתו חייב בשלוח הקן \ דעת מהר"ר סלימאן דלאחר דנקרא עליהם שם מזומן לא מהני בהו הפקר \ דעת הרבה פוסקים דיכול להפקירן ולהתחייב שוב בשילוח \ מהא דנקטינן דפטור מלשלח בדאגבהינהו לאפרוחים ואקדשינהו מבואר דאינו יכול להפקיע השם מזומן \ דוקא היכא דמרד ונעשה מדברי נתבטל השם מזומן \ הפקר לחוד לא מהני להפקיע השם מזומן ואכתי מחוייב בשילוח

סימן נא • קיום מצות שלוח הקן בהפקיר מקום הקן.....רמט

קיום מצות שילוח הקן ביונה שהטילה ביצים ברשותו המשתמרת \ כשמכוון שלא לזכות בהביצים י"ל דל"ח מזומן ושפיר נתחייב \ אף שהפקיר המקום בביתו הרי הוא שמור אצלו ועומד בצדו ומקרי מזומן ופטור מלשלח

סימן נב • בטעם מצות שלוח הקן.....רנג

דברי הרמב"ן דמצות שילוח הקן היא ללמד אותנו מדת הרחמנות ושלא נתאכזר \ דעת החת"ס דבמקום דאינו מקיים המצוה לכל הדיעות יש לחשוש שמתאכזר שלא לצורך \ צ"ע בדברי הרמב"ן להגירסא 'שוחטי השורים הגדולים והיחמורים' \ הבטחת הקב"ה בהריגת אנשי עיר הנדחת שישפיע בהם כח הרחמים לבטל כח האכזריות שנולד בהם מכח המעשה \ קיום המצוה בשלוח הקן ובשחיטת בהמה כשרה מגין עליו שלא יתאכזר

מסכת חולין



פרק
העוד והרוטב

סימן א

טומאת אוכלין בשוחט בהמה טמאה לעובד כוכבים ומפרכסת

דוקא בהמה טמאה שנשחטה ע"י ישראל לצורך עכו"ם מטמאה טומאת אוכלין

א] **מתני'** (קז, ב), העור והרוטב והקיפה והאלל והעצמות והגידין והקרנים והטלפים מצטרפין לטמא טומאת אוכלין אבל לא טומאת נבלות. כיוצא בו השוחט בהמה טמאה לעובד כוכבים ומפרכסת, מטמאה טומאת אוכלין אבל לא טומאת נבלות עד שתמות או עד שיתזו את ראשה, ע"כ.

ופירש"י (ד"ה השוחט) וז"ל, ודוקא ישראל, ודוקא שחיטה,

ודוקא טמאה, ודוקא לעובד כוכבים. ישראל ששחט בהמה טמאה לצורך עובד כוכבים ועודה מפרכסת, אף על גב דלא חזיא לעובד כוכבים דבמיתה תליא מילתא לבני נח, ולא שריא להו שחיטה עד שתמות, אפ"ה הואיל

וישראל שחט, שחיטה מעלייתא היא, ואשכחן לגבי ישראל דשחיטה שריא לגביה בטהורה, הלכך משויא ליה מחשבתו אוכלא בשחיטה אף בטמאה לעובד כוכבים, אבל עובד כוכבים בשחיטה לא משויא ליה מחשבתו אוכלא דלא אשכחן שחיטה לגביה, וכן ישראל בנחירה לאו אוכלא משויא לה דלא אשכחן נחירה גביה, והכי תניא נחרה אין בה טומאה של כלום, ובטהורה לישראל לא איצטריך למתני וכ"ש דהויא אוכלא מיד בשחיטתה, וטמאה לישראל לא משויא לה אוכלא דבטלה מחשבתו, עכ"ל א.

הרי דבהמה טמאה שנשחטה אינה מטמאה טומאת אוכלין אלא כששחטה ישראל לצורך עכו"ם, ואז חשיב הבשר כאוכל אפילו כשהבהמה

א. וכן פירש"י להלן (קכא, א ד"ה השוחט) וז"ל, דכיון דדכוותה בשחיטת ישראל בטהורה משויא לה אוכלא בעודה מפרכסת, ולישראל שריא דהא בשחיטה תליא להו מילתא, השתא נמי הואיל וישראל שחטה שחיטה מעליא אע"ג דבטמאה לא שייכא שחיטה ולעובד כוכבים לא משתרי עד שתמות דאבר מן החי הוא לגביה, אפ"ה מהניא מחשבת ישראל להאכילה לעובד כוכבים לשויא אוכלא בעודה מפרכסת וכו', ועובד כוכבים בטמאה לא מהניא לה מחשבה בעודה מפרכסת דלא אשכחן היתר בדכוותה, עכ"ל.

עודנה מפרקסת כיון דבהמה טמאה ראויא לעכו"ם לאחר מיתתה, אבל אם שחטה ישראל לעצמו לא חשיבא אוכל לטמא טומאת אוכלין, דכיון דבהמה טמאה אינה עומדת לישראל לאכילה בטלה מחשבתו.

איך מהני מחשבתו של ישראל למשויה אוכלא כשהיא מפרקסת הרי אינו עומד לאכילה אצל ב"נ דהוי אבמה"ח

ב] ובפשוטו הא דבטלה מחשבתו כששחטה לצורך עצמו או לישראל אחר היינו משום דמחשבת איסור לא מהני לאשויה לה אוכלא, אמנם הקשה המקדש דוד (טהרות סי' מ"ב אות ד' ד"ה כתב רש"י) וז"ל, אך זה יש לעיין, דאף בשוחט בהמה טמאה לעכו"ם ע"כ האי מחשבה להאכילה לעכו"ם כשהיא מפרקסת ואיכא אבר מן החי הוי מחשבת איסור, דאסור להאכיל אבר מן החי לעכו"ם וכו', עכ"ל.

ובאמת הרמב"ם אינו מחלק בין שחטה לצורך עכו"ם או לצורך ישראל, דבשניהם מטמאה טומאת אוכלין, וכן הביא במקדש דוד (שם) וז"ל, והנה הרמב"ם ז"ל בפה"מ חולין (פ"ט מ"א) גבי השוחט בהמה טמאה לעכו"ם כתב אפילו לעכו"ם ע"ש, דס"ל דכ"ש אם שוחטה לישראל

דמהני, וזה דהוי רבותא אפילו לעכו"ם נראה דהרמב"ם ז"ל לשיטתיה דס"ל דכל שאסורה לישראל צריך מחשבה, דבעינן לטומאת אוכלין שתהא עומדת לישראל, א"כ מה מועיל כשחושבה לעכו"ם, ואשמעינן הכא רבותא דהיכא דאיכא מחשבה מהני אפילו חושבה לעכו"ם, עכ"ל. אמנם בדעת רש"י דמחלק בין שחיטה לצורך עכו"ם דמהני, לשחיטה לצורך ישראל דלא מהני צ"ע, דהלא בשניהם הויא מחשבת איסור.^ב

והנה רש"י פירש טעמא דמהני השחיטה אע"ג דלא הותר הבשר לעכו"ם אלא לאחר מיתה וז"ל, אפ"ה הואיל וישראל שחט, שחיטה מעלייתא היא, ואשכחן לגבי ישראל דשחיטה שריא לגביה בטהורה, הלכך משויא ליה מחשבתו אוכלא בשחיטה אף בטמאה לעובד כוכבים, עכ"ל. וכתב המקדש דוד (שם אות ה') וז"ל, ונראה מדברי רש"י ז"ל דשחיטה בטמאה מהני לאלומי מחשבתו לאשוויי אוכלא, דאע"ג דמחשבה לחוד לא מהני במפרקסת אם נחרה, מ"מ כשעושה בה שחיטה מעלייתא משויא ליה מחשבתו אוכלא, עכ"ל. אמנם הדברים צריכין ביאור, דבמה גרע נחירה דלא מהני

ב. ובמקד"ד תירץ וז"ל, ע"כ נראה דזה דשוחט בהמה טמאה לישראל וכן לעצמו דלא מהני מחשבתו אין זה משום דמחשבת איסור לא מהני, אלא דבהמה טמאה אינה עומדת לישראל לאכילה כלל, ולא מהני מחשבה ובטלה דעתו, עכ"ל.

מחשבתו משום דלא אשכחן נחירה גביה ישראל, הרי לא אשכחן שחיטה אצל עכו"ם ואפ"ה מהני מחשבתו בשחיטה, וא"כ מדוע לא מהני מחשבת ישראל בנחירה המתרת אצל עכו"ם.

רק בשחיטה לצורך עכו"ם דעומדת בהמה לאכילה מיד לאחר שתמות שייך טו"א כיון דבטהורה מותרת שחיטה זו לישראל במפרכסת

ג] **ונראה** לומר בזה, דהנה ברישא דמתני' תנן, העור והרוטב והקיפה והאלל והעצמות והגידין והקרנים והטלפים, מצטרפין לטמא טומאת אוכלין, ע"כ. ודברים אלו מלבד שסמוכים הם במציאות אצל הבשר, עוד יש בהם דבר המקשרם ומחברם לבשר השחוטה, שהרי עור עצמות וטלפים הנם שומרין על הבשר, ורוטב קיפה גידין^ג וקרנים נאכלים רק עם הבשר, ולכאורה מבואר דבכדי שיחול עליהם שם אוכל להצטרף לשיעור קבלת טומאה, בעינן שיהיו במציאות סמוכין להבשר, ועוד שיהיה דבר המקשרם עם הבשר.

ומעתה י"ל דזהו נמי יסוד הדין בסיפא בשוחט בהמה טמאה לעכו"ם,

דכמו דברישא מהני הא דסמוכין הן במציאות ושייכין להבשר [שנאכלין עמו ושומרין עליו] בכדי לאשווי עלייהו שם אוכל להצטרף לשיעור כביצה, כמו"כ

מהני שחיטת ישראל בבהמה טמאה לאשווי אוכל, דמאחר שהבשר עומד לאכילת עכו"ם מיד לאחר הפירכוס, הרי שהוא קרוב וסמוך לזמן אכילת היתר, ועוד דאילו נעשית שחיטה זו בטהורה היתה השחיטה מתרת מפרכסת לישראל, הרי דשייך הבשר להיתר שחיטה, ולכן השחיטה מקשרת בשר כשמפרכסת להיכא דכבר מת ומהני למיחל עליו שם אוכל לטמא טומאת אוכלין.

ולפי"ז מובן דדוקא בשוחטה לצורך עכו"ם היא דמקבלת טומאה כיון דעומדת היא אצל העכו"ם לאכילה מיד לאחר שתמות, משא"כ לישראל דאינה עומדת אצלו לאכילת היתר, ומשו"ה בעינן נמי דוקא שחיטה ולא נחירה, דשחיטה בבהמה טהורה היא המתרת במפרכסת לישראל וממילא השחיטה מקשרת בשר כשמפרכסת להיכא דכבר מת, ולכן שייך בו דין טומאת אוכלין, משא"כ נחירה דאינה מתרת כלל.

יסוד דין טומאה בבהמה טמאה לאחר שחיטה הוא משום דהבשר שייך להיתר האכילה דומיא דעור ורוטב דחשיבי אוכל

ד] **והנה** במתני' תנן כיוצא בו השוחט בהמה טמאה וכו' ומבואר דהדין בשוחט בהמה טמאה לעובד כוכבים ומפרכסת דמטמאה טומאת

ג. עי' תפארת ישראל (אות ו') וז"ל, [והגידין] המותרין באכילה אבל אינן נאכלין בפ"ע, עכ"ל.